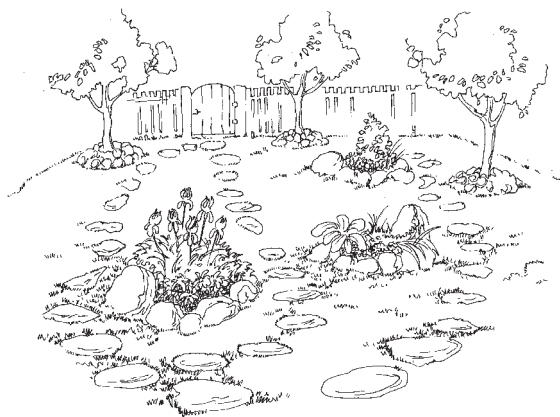

Николай Курдюмов

УМНАТА ОВОЦНА ГРАДИНА

ДОБРА РЕКОЛТА
ОТ ПЛОДОВЕ И ГРОЗДЕ

Издателство
ПАРИТЕТ

РУСКИ КНИГИ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

УМНАТА ОВОЩНА ГРАДИНА

ДОБРА РЕКОЛТА ОТ ПЛОДОВЕ И ГРОЗДЕ

Автор Николай Курдюмов

Превод: Таня Балова

Издателство „Паритет“, София, 256 стр.

Искате градината ви да е препълнена от най-различни плодове? В такъв случай новата книга на Николай Курдюмов е точно за вас! Методите на известния градинар и автор не изискват специални ресурси, но по-важното е, че те следват принципите на екологичното земеделие. От тази книга ще научите кои от традиционните селскостопански практики можете да пропуснете и кои можете да опростите в ежедневието си. Нагледните схеми ще ви запознаят с принципите на подрязване на плодните дървета, храсти и лози, както и с методите на присаждане и ашладисване, дори ако сте начинаещи градинари. Ще научите още:

– Защо градината не трябва да се изгражда по готови шаблони?

– Как да разсаждаме лесно растенията?

– Коя фиданка е добра?

– Как да не увредим младите дръвчета, плодни храсти и лози с прекалено усърдни грижи?

„Успехът в градината се определя от осмислянето на значението на почвата, на нейното здраве, на обитателите ѝ и на растенията, на които тя е дом. Бог ми помага да вникна във всичко това все по-дълбоко. А аз помагам на вас! Ще ви разкажа на достъпен език за смисъла на биологичното земеделие и по какво то се различава от конвенционалното. Темите са сериозни, а аз отговарям за научната грамотност, така че правилно да вникнете в смисъла. Но главното е, че книгите ми имат практическа стойност!“ (Николай Курдюмов)

Всички права са защитени. Никаква част от тази книга не може да бъде възпроизведена в каквато и да е форма без писменото разрешение на притежателя на авторските права.

ISBN 978-619-153-523-5

СЪДЪРЖАНИЕ

ОТ АВТОРА.....	5
<i>Първа глава. ЗАПОЗНАЙТЕ СЕ С УСПЕХА</i>	8
Умната и неуредена любителска градина	8
Аксиоми за разумната любителска градина	10
<i>Втора глава. КАК ДА СЪЗДАДЕМ УМНА ГРАДИНА</i>	14
Утопия за шаблонната градина	16
Принципи при планирането на градината.....	18
<i>Трета глава. КАК ДА СЕ СПРАВИМ БЕЗ ДА</i> ПАЗАРУВАМЕ	45
Сортовете – представи и реалност	45
Нашият мил камбий.....	52
Да се опитаме да вкореним вдървесинена резница.....	53
Вкореняване на зелени резници.....	63
Отводгите – положници и резници.....	68
<i>Четвърта глава. ЛЕТОРАСТ, КОЙТО СТАВА ЗА НЕЩО</i>	73
Разяснение за добрите корени.....	73
Приказка за пнчето и дървесната гъбка	79
Най-важните неща за връхчетата.....	82
Как да се погрижим за добрата фиданка чрез правилно засаждане	83
<i>Пета глава. ДЪРВЕСНА ДИЕТОЛОГИЯ</i>	90
Трактат за смисъла на живота и храненето.....	90
Правилното торене.....	92
Да подхранваме или да напояваме?.....	98
<i>Шеста глава. КАК ДА ПОДОБРИМ КАЧЕСТВАТА НА</i> ГРАДИНА, КОЯТО ВЕЧЕ ИМАМЕ	100
Нашата южна реалност.....	100
Трябва ли да ги режем?	103
Къде растат плодовете?.....	105
Да поставим диагноза на дървото	114
Връхчета и корени	119
Ако дървото избуява.....	120
Как да съживим слабото дърво	124

Прореждане, осветляване и подмладяване. Как да смалим прекомерно израсналото дърво.....	128
Езикът, който дървото разбира	131
Как да подмладим короната	133
Ако дървото е съвсем остаряло.....	135
Кога да правим резитбата	136
Как не бива да зарязваме	138

Седма глава. КАК ДА УСКОРИМ ПЛОДОДАВАНЕТО

ПРИ ФИДАНКИТЕ	143
Формиране вместо резитба.....	143
Само огъване. Перфектното дърво означава перфектни клонове	146
Как сами да си отгледаме овошка	156
Докъде да скъсяваме прираста.....	166
Преместване към страничен клон.....	169
Някои неща от живота на плодните клонове	172

Осма глава. БЕЗПРОБЛЕМНО АШЛАДИСВАНЕ..... 175

Кое и на какво	176
Съвместимост и несъвместимост	177
Най-важното за подложките.....	182
Къде и за какво	185
Как?	186
Как се преащлагисва летораст или издънка от семе	193
Какво следва?	195
Копулиране.....	197

Девета глава. РЕЗИТБА НА ЛОЗА ЛИ? МНОГО Е ЛЕСНО! 202

Да разгледаме задачата внимателно.....	203
--	-----

Десета глава. НАЙ-ВАЖНОТО ЗА ХРАСТИТЕ

И ЯГОДИТЕ	219
Ягоди	221
Малини.....	227
Градинска къпина.....	230
Касис и цариградско грозде	232

Единадесета глава. ЗАЩИТА ВМЕСТО БОРБА..... 236

Изповед на един противник на химията	236
Да излъжем или да се споразумеем	242
Отново за гъбичките.....	250

ОТ АВТОРА

Както и във всичките ми други книги – за **Успехите върху собствената ми земя**: как да създадем удобна, красива и достатъчно плодородна градина, в която творчеството и удоволствието са най-важните неща, а рутинният труд и борбата са незначителна добавка и в идеалния случай се свеждат до нулата.

Представяте ли си я? Тук управляваме растенията си уверено и без напрежение. Тук ние, заетите граждани, с удоволствие идваме през уикенда не за да се бъхтим, а за да се отпуснем и да сменим картинката. Тук дори близките ни, които обикновено търсят оправдание да останат вкъщи, намират по нещо интересно – достатъчно е дори само това, че не сме се вторачили в заниманията си, не сме капнали от умора и не ангажираме никого!

Повечето собствениците на извънградски къщи и малки вили продължават без резултат да дялкат дърветата, да леят химикали и да разкопават почвата. Нормално е. Но нека се запитаме: „**Защо го правят?**“, щом всичко това не им носи нито плодове, нито най-важното – **радост**? Когато се замислих по въпроса, самият аз реших много от проблемите си и още дълго ще продължа да се интересувам. Не си изсмуквам нищо от пръстите, излишно е. По-добре е да споделя **реалния си успешен опит**.

Бих могъл да се нарека градинар, но градинарят е майстор, който може да отгледа виртуозно всичко, от праскови до репички. Аз така и не се научих, не би ми стигнал целият живот. Но пък се научих да разказвам и да пиша на достъпен език разбираеми и практични книжки.

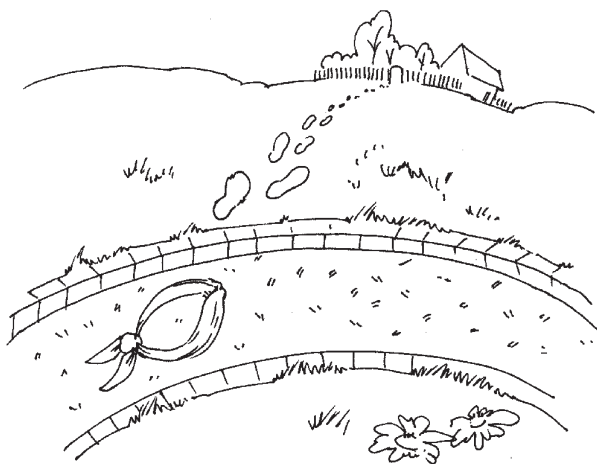
Днес съм популяризатор на умната агрономия с екологична насоченост. И като автор гледам текстът на книгата ми да бъде разбираем. И ще се постарая да пиша колкото може по-простичко. А вас ви моля да се постараете да четете така, че всичко да ви е ясно.

Какво е необходимо, за да може книгата да стане практична и приложима? Ще ви разкрия една тайна. Нещата не опират до интересното съдържание. То не е достатъчно. Важното е в текста да няма нито една дума, чието значение да не ни е ясно или да ни затруднява. Тъкмо **неясната дума** е причина нишката на съждениято да се къса. Пропуснатите думи са единствената причина някоя книга да стане нечетивна, безинтересна, да ни дразни и да се чувстваме неграмотни и глупави. Аз съм обяснил под линия всички подозрителни думи. И не само термините. Важното е дори общоупотребимите (наглед!) да имат еднакво тълкувание. Тогава ще

разбираме какво точно е искал да ни каже авторът и да нямаме основание да спорим.

Да речем, че сме разбрали текста. Това е достатъчно, за да се забавляваме. Но не и да го използваме на практика. За да може да използваме книгата, трябва да я четем в градината. Да намерим, да разгледаме и да докоснем всичко, за което става дума. Да създадем в миниатюра – върху някое дърво, върху един квадратен метър – това, което трябва да видим. И често да наблюдаваме какво става. Тогава ще започнем да трупаме опит – онази кукичка без която, колкото и да се стараем, няма да можем да измъкнем от реката рибката на собствения си успех. Знанията са само стръвта, а въдицата – опитът!

Може би недостатък на книгата е, че в нея съм дал твърде много различна и подробна информация, затова, моля ви, четете я по малко, с продължителни прекъсвания. Защото за претоварването на процесора няма как да отговарям!

Първа глава ЗАПОЗНАЙТЕ СЕ С УСПЕХА

УМНАТА И НЕУРЕДЕНА ЛЮБИТЕЛСКА ГРАДИНА

Според моите наблюдения ситуация в градината като цяло е следната: за получаване на конкретни резултати служат 10% от действията ни, други 30% са против резултата, а останалите 60% – за борба с последните тридесет. Е, такава е степента, до която създаваме какво искаме и какво правим. Мисля, че и в другите неща сме също толкова ефективни.

Общо взето любителите градинари се делят на два противоположни лагера. Едните ходят на вилата си предимно за удоволствие и почивка. Да ги наречем романтици. За другите вилата е възможност да си отгле-

дат храна. Каква ти почивка? Всичко е буренясало! Те са реалисти, те са работохолици.

Днес романтиците са явно малцинство. Уж почивката е хубаво нещо, обаче „работохолизмът“ е заразна болест. Двете му основни форми – саденето и копаенето – се предават лесно при контакт и чрез научно-популярната литература по градинарство. И романтиците се заразяват масово. Жените, които са натрапчиво склонни към слагането на ред – по-често от мъжете. Сред мъжете особено уязвими са бившите отличници, които вярват в писаното слово.

„Искаме добиви, а растенията се нуждаят от поливане, торене и защита!“ Така разсъждава реалистът, той се стреми към добиви на всяка цена. Докато на мен добиви... не ми трябва. Аз създавам условия на растенията да им е добре, намесата ми е минимална, а плодовете си растат сами. Решил съм, че при всички случаи ми стигат... и... те ми стигат.

Работохоликът се самозалъгва, че трябва да храни някого или го е страх да не го сметнат за ненужен. За него вилата е тегоба. И за вас ли? Разберете, че близките може и да не хапнат от зимнината ви. По-лесно ще минат и без нея, вместо да ви виждат уморен, болен и обиден, че „нищо не искат“. Вие самите не можете да не ги храните! Вилата дотяга на вас, а вие – на близките си. Дали да не се позамислите?...

Докато романтиците напротив, никак не искат да си дават зор, по-лесно им е да си купят нещата от пазара. И са прави, през делничните дни човек се уморява достатъчно. Жалко, че растенията могат да растат сами – не онези и не така, както на нас ни се иска. Без нас градината бързо подивява. Трябват поне мал-

ко знания и усилия, за да си създадем поне зелена площ. Инак градината няма да изпълнява най-важната си функция – да радва стопанина. Тогава за какво ни е градина?

АКСКСИОМИ ЗА РАЗУМНАТА ЛЮБИТЕЛСКА ГРАДИНА

Защо при положение, че е пълно с научно-популярна литература, в градината ни царят неуспех, бурени и работохолизъм? Защото никой не е проучвал и не е развивал частни градини и цялата градинарска литература е писана от специалисти по промишлено градинарство.

Но вилата и промишлената градина са две напълно различни неща. Приличат си толкова, колкото си приличат локомотивът и велосипедът. Повечето промишлени методи, прилагани върху малка площ, са или

непрактични, или прекалено трудоемки. То е ясно, че градината на вилата ви си има своя, чифликчийска технология. Междувременно хората са измислили чудесни начини да управляват растенията, да създават от тях удобна и красива среда за собствено обитаване. Нека започносни целите ни. Имам предвид перманентната* култура. Нейното кредо е да се използват природните сили и разумът, които да заменят енергийните, трудовете и паричните разходи, както и редица други външни фактори. Нека се замислим!

1. РАБОТАТА Е ВСИЧКО ОНОВА, КОЕТО ТРЯБВА ДА ПРАВИМ, ЗАЩОТО НЕ СЕ СЕЩАМЕ КАК ДА ГО НАКАРАМЕ ДА СЕ ПРАВИ САМО. Например мъкнем кофите с вода, вместо да монтираме контейнер и да прокараме ленти за капково напояване. Или се борим с листните въшки, вместо да допуснем мравките да пъплят по дърветата. Или копаем и разрохваме земята, което изобщо не е необходимо, ако отглеждаме зеленчуците в органични лехи. Или се борим с бурените, вместо да мулчираме почвата. На всичко това съм се спръл в книгата си „Умната зеленчукова градина“**.

2. ОТПАДЪЦИТЕ СА ВСЕКИ ИЗЛИШЕН ПРОДУКТ, КОЙТО НЕ СМЕ СЕ СЕТИЛИ ДА ОПОЛЗОТВОРИМ.

Не мога да си представя нищо от домашните отпадъци, което да не може да се използва. Е, освен пластмасовите боклуци, които откарваме на сметището, за да не ги горим у дома. Всичко твърдо може да бъде подложено под градинските пътеки, за да икономиса-

* Перманентен означава вечно съществуващ, безкраен.

** „Умната зеленчукова градина. Максимални резултати с минимални усилия“ – книга на издателство „Паритет“.

ме от циментовия разтвор. Всичко, което е органично и гние, става за компост или мулч. Фекалиите също – те са най-ценната тор, „тяхното значение като тор е 8-10 пъти е по-голямо от това на оборския“ („Народна енциклопедия“, 1912 г.). Да изхвърляме бурените ли?! Какъв ужас! Парцалите? Ех, да имам един-два кубика парцали, такава мулчирана градина ще създам!

3. ВСЯКА ПОТРЕБНОСТ МОЖЕ ДА БЪДЕ ЗАДОВОЛЕНА ОТ НЯКОЛКО ИЗТОЧНИКА. Това се отнася особено за стопанства, където съществува цикъл на обмен между растения и животни. Докато при нас най-голямата потребност е тази от вода. Получаваме я от валежите, от атмосферната иригация* (подземната роса), от нашите резервоари, органичните вещества я задържат, мулчът я покрива, а нагъсто посадените растения я засенчват и запазват. Тук попада и отглеждането на различни видове и сортове растения, животински породи и др.

4. ОТ ВСЯКО УСТРОЙСТВО, ЖИВОТНО И РАСТЕНИЕ ИМА РАЗЛИЧНИ ПОЛЗИ. Тук става дума за това, че оградите може да се използват за опорни конструкции**, дърветата – за подпори, различните универсални растения – за храна, козметика, лекарства и като медоносни, както и за подобряване на почвата – например бобовите култури.

5. РАЗУМНОТО ПЛАНИРАНЕ, ЗОНИРАНЕ И РАЗДЕЛЯНЕ НА ТЕРЕНА СПЕСТЯВА ГРИЖИТЕ НИ ДВОЙНО И ЧУВСТВТЕЛНО ПОВИШАВА РЕ-

* Иригацията е напояване. В своите канали и кухини природната почва група роса. Според някои данни нейният обем е равен на двойна доза от годишните валежи.

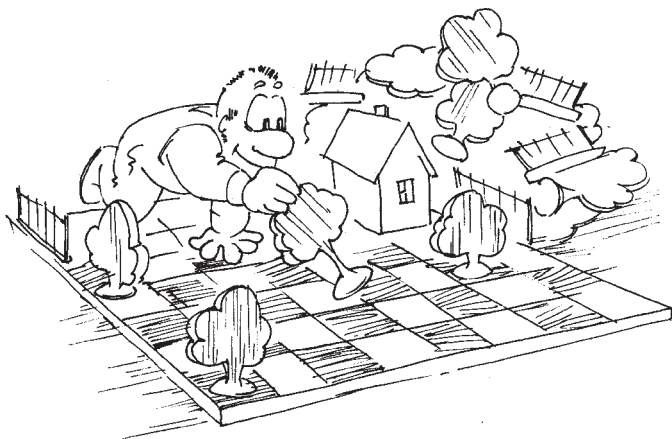
** Опорната конструкция служи за привързване на растенията.

КОЛТАТА. При планирането има три главни аспекта. Първо, това са бордюрите. Те разделят зеленчуковите и цветните лехи от необработваемата земя, която е най-удобно да се поддържа като зелена площ. Бордюрите конкретизират обработваемата земя. Ако ги има, обработваемата площ се намалява от 2 до 4 пъти, а качеството на грижите за нея съответно нараства. Много важно е материалът за бордюрите да не пречи, а да помага за косенето на тревата около зеленчуковите и цветните лехи. Най-трудно се коси около ръбести каменни бордюри. Като при мен...

На второ място е удобството. Малки острови и лехи с цветя вместо просто затревена площ; лехите да са разположени така, че маркучът да не пречупва растенията, а и да се движим и носим на къси разстояния, не под прав ъгъл, а по диагонал. Когато организираме нещо, винаги трябва да се питаме дали да не го измислим така, че да е още по-удобно? И трето – най-важните култури да са ни най-наблизо. „Зеленчуците ще ни бъдат благодарни, ако се виждат през прозореца на кухнята.“ Така сме устроени: което не ни е под ръка, отпада от сферата на интересите ни. Затова е по-добре да засадим дърветата и многогодишните растения и то не най-важните и любимите, в по-отдалечената част на градината.

Представяте ли си такава градина? Убедил съм се, че „Пермакултурата“ може да се усъвършенства до безкрай. Вразуми нас, Господи!

А сега да се заемем непосредствено с градинарските работи и да започнем с това да планираме една удобна и по възможност безпроблемна градина.

Втора глава

КАК ДА СЪЗДАДЕМ УМНА ГРАДИНА

Като явление умната градина може да бъде определена лесно: Това е мястото, където:

- а) **ние се чувстваме добре;**
- б) **растенията се чувстват добре.**

Нищо повече. В този смисъл една малка част от гората, ако напълно задоволява нашите потребности, е тъкмо най-умната градина.

Първо. Много глупаво би било да подхождаме към собствената си градина според чужди стандарти, макар да са авторитетни и агрономически. Градина, в която се чувстваме добре, е растително изражение на собствената ни личност. **Градината е начин да изразяваме и радваме себе си.** Защото е НАША. Защото го заслужаваме!

Второ. За да ни е хубаво на нас, трябва да им е хубаво и на растенията. А на тях ще им е хубаво, **само ако се намират в условия, от каквито се нуждаят.** Тоест, в подходящ климат или микроклимат. В южните райони няма много проблеми. Но трябва да осигурим нормални, а не критични почвени условия. Така например на блатисто, влажно място костилковите* няма да виреят и дори районът да е южен, корените им ще подгизват. На север пък задължително трябва да ги садим върху склонове, инак ще се спари шийката на корена им. Или: при засаждането, особено в сух южен район, в изкопаната дупка непременно трябва да насипем прегнила пръст и да покрием с дебел пласт мулч**, инак фиданката може да забави растежа си и да погине от недостиг на влага. Върху варовити почви при присаждане трябва да осигурим по-специални подложки и т.н.

Трето. Ако аклиматизирането на растенията не ви е хоби, в градината ви трябва да има предимно **местни растителни форми.** Те не са толкова примамливо модерна, но пък са устойчиви и виреят дълго.

Четвърто. За да се чувстваме добре, **градината ни трябва да е УДОБНА.** Северняците не познават нашите южняшки проблеми...

* Костилкови са вишните, черешите, сливите, джанките, кайсиите, прасковите. Всички те имат твърда костилка и отделят „дървесна смола“. Те са генетични роднини. Съществуват дори вишнево-сливови хибриди.

** Мулчът е всичко, което покрива почвата отгоре, както е в природата. Основно понятие в природното земеделие. Мулчът запазва влагата и спомага за образуването на подпочвен конденз, подхранва и обогатява с въглена киселина, предотвратява резките температурни промени. Непокритата почва е проблем в агрономията и съвременното земеделие.